

Startnotitie m.e.r.

Uitbreiding
Golfbaan
Het Rijk van Nijmegen

18 MEI 2005

Overzicht wijzigingen definitieve versie Startnotitie vs concept Startnotitie

locatie	tekst concept startnotitie	tekst definitieve startnotitie
2.4, p 10	Dienstgebouw Waarschijnlijk zal het deel van de boerderij aan de Derdebaan 10 dat buiten de 100 m-geurhindercontour van Derdebaan 12 ligt, worden omgebouwd tot dienstgebouw (het college van Groesbeek moet hierover nog een besluit nemen). Hierin worden de woning van de greenkeeper en een aantal werktuigloodsen ondergebracht	Dienstgebouw Het ligt in de bedoeling van de initiatiefnemer om de bebouwing van de boerderij aan de Derdebaan 10 een zodanige functie te geven dat deze niet leidt tot belemmeringen voor de bestaande geurhindercontour vanwege Derdebaan 12. Hierbij wordt onder meer gedacht aan functies als werktuigloodsen en eventueel een woning voor de greenkeeper (het college van Groesbeek moet hierover nog een besluit nemen).
2.5, p11	Alternatieven Er bestaat geen alternatieve locatie voor de golfbaan. De locatie is in het voortraject uitgebreid afgewogen en is nu planologisch en in grondeigendom vastgelegd. In het inrichtingsplan zijn naast de golfbaanaspecten ook milieuaspecten betrokken. Dit heeft de mogelijkheid gegeven om al in de ontwerpfase het milieubelang vroegtijdig en volwaardig in te brengen. Het resultaat is een inrichtingsplan dat uit milieuoogpunt geoptimaliseerd is. Het is onwaarschijnlijk dat er andere inrichtingsplannen zijn te bedenken die even goed aan de eisen en wensen vanuit de golfsport voldoen, maar die beter voor het milieu zijn.	Alternatieven Er bestaat geen alternatieve locatie voor de golfbaan. De locatie is in het voortraject uitgebreid afgewogen en is nu planologisch en in grondeigendom vastgelegd. In het voorlopige inrichtingsplan zijn naast de golfbaanaspecten ook milieuaspecten betrokken. Dit heeft de mogelijkheid gegeven om al in de ontwerpfase het milieubelang vroegtijdig en volwaardig in te brengen. Momenteel wordt naar aanleiding van aanvullende inventarisatieresultaten op het gebied van archeologie en natuur onderzocht of het ontwerp verder geoptimaliseerd kan worden. Het streven is een inrichtingsplan dat vanuit milieuoogpunt geoptimaliseerd is.
4.1, p17	referentiejaar 2010	referentiejaar 2006
4.5, p19		Natuur toegevoegd: De Das en de Hazelworm zijn sinds februari 2005 strikt beschermde soorten.
5.5, p27	Natuur Uitbreiding van de golfbaan gaat niet ten koste van beschermde natuurgebieden. De toename van de verstoring blijft binnen een voor verstoring gevoelige dieren kritisch niveau. Het project heeft positieve gevolgen voor streng beschermde dieren als Laatzvlieger, Ruige en Gewone dwergvleermuis. Door afname van foerageermogelijkheden is de aanleg van de golfbaan licht negatief voor de Das. Dit wordt gecompenseerd met de aanleg van een hoogstamboomgaard (wormen, valappels) en een zogenaamde 'dassengoot'. De toename van de verstoring overdag heeft geen betekenis voor de Das of voor andere grote zoogdieren als Ree en Wild zwijn. Het project biedt meer geschikt leefgebied voor de herpetofauna. De aanleg van de	Natuur Uitbreiding van de golfbaan gaat niet ten koste van beschermde natuurgebieden. Uitbreiding van de golfbaan heeft geen negatieve effecten op beschermde plantensoorten. De functieverandering van landbouw naar golfbaan biedt mogelijkheden voor natuurontwikkeling. De vermeting en verzuring neemt af. Dit heeft een positief effect op de mogelijkheden voor floraontwikkeling. Daarentegen neemt de verdroging enigszins toe. Door afname van foerageermogelijkheden is de aanleg van de golfbaan licht negatief voor de Das. Momenteel wordt onderzocht hoe het voorlopig inrichtingsplan zodanig kan worden geoptimaliseerd dat negatieve effecten voor de Das voorkomen kunnen worden.

	golfbaan is levensbedreigend voor een aantal algemene beschermde soorten als Mol en Veldmuis. Daarom zal ontheffing ex artikel 75 van de Flora en faunawet moeten worden aangevraagd. Voor broedvogels kan dat niet en moeten versturende activiteiten als de grondwerkzaamheden buiten het broedseizoen (15 maart- 15 juli) worden uitgevoerd. Uitbreiding van de golfbaan gaat niet ten koste van beschermde natuurgebieden. Uitbreiding van de golfbaan heeft geen negatieve effecten op beschermde plantensoorten. De functieverandering van landbouw naar golfbaan biedt mogelijkheden voor natuurontwikkeling. De vermessing en verzuring neemt af. Dit heeft een positief effect op de mogelijkheden voor floraontwikkeling. Daarentegen neemt de verdroging enigszins toe. Mits de uitbreiding van de golfbaan buiten het broedseizoen plaatsvindt, is er naar verwachting geen sprake van een negatief effect op vogels. De golfbaan biedt juist mogelijkheden voor bestaande en nieuwe vogelsoorten. De functieverandering van landbouw naar golfbaan biedt mogelijkheden voor zoogdiersoorten (inclusief de vleermuissoorten). Door afname van foerageermogelijkheden is de aanleg van de golfbaan licht negatief voor de Das. Dit wordt gecompenseerd met de aanleg van een hoogstamboomgaard (wormen, valappels) en een zogenaamde 'dassengoot'. Het project biedt meer geschikt leefgebied voor de herpetofauna. Voor een aantal soorten is ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet aangevraagd.	Gedacht wordt aan compensatie door aanleg van een hoogstamboomgaard en een zogenaamde dassengoot. De toename van de verstoring overdag heeft geen betekenis voor de Das of voor andere grote zoogdieren als Ree en Wild zwijn. De aanleg van de golfbaan is levensbedreigend voor een aantal algemene beschermde zoogdiersoorten als Mol en Veldmuis. Daarom is ontheffing ex artikel 75 van de Flora en faunawet aangevraagd. Het project heeft positieve gevolgen voor de streng beschermde vleermuissoorten Laatvlieger, Ruige en Gewone dwergvleermuis Mits de uitbreiding van de golfbaan buiten het broedseizoen plaatsvindt, is er naar verwachting geen sprake van een negatief effect op vogels. De golfbaan biedt juist mogelijkheden voor bestaande en nieuwe vogelsoorten.
5.13, p28	Geurhinder Het landbouwbedrijf aan de Derdebaan 10 zal bij de uitbreiding van de golfbaan verdwijnen. De geurhindercontour van het bedrijf aan de Derdebaan 12 blijft aanwezig. De uitbreiding van de golfbaan wordt zo ontworpen dat golfers buiten deze geurhindercontour blijven. Het deel binnen de geurhindercontour wordt als rough aangelegd en de bebouwing aan de Derdebaan 10 binnen de geurhindercontour zal waarschijnlijk moeten worden gesloopt (het college van de gemeente Groesbeek zal hierover nog een besluit nemen). De geurhindercontour van het bedrijf aan de Derdebaan 14 heeft geen invloed op de golfbaan.	Geurhinder Het landbouwbedrijf aan de Derdebaan 10 zal bij de uitbreiding van de golfbaan verdwijnen. De geurhindercontour van het bedrijf aan de Derdebaan 12 blijft aanwezig. De uitbreiding van de golfbaan wordt zo ontworpen dat golfers buiten deze geurhindercontour blijven. Het deel binnen de geurhindercontour wordt als rough aangelegd. Verder ligt het in de bedoeling van de initiatiefnemer om de bebouwing van de boerderij aan de Derdebaan 10 een zodanige functie te geven dat deze niet leidt tot belemmeringen voor de bestaande geurhindercontour vanwege Derdebaan 12. Hierbij wordt onder meer gedacht aan functies als werktuigloodsen en eventueel een woning voor de greenkeeper. (het college van Groesbeek moet hierover nog een besluit nemen). De geurhindercontour van het bedrijf aan de Derdebaan 14 heeft geen invloed op de golfbaan.

Gemeente Groesbeek
Ingekomen op:

18 MEI 2005

Uitbreiding Golfbaan Het Rijk van Nijmegen

Startnotitie milieu-effectrapportage

projectnr. 1907-154523
definitief
21 april 2005

Opdrachtgever

Groeze Beheer B.V./ Golfbaan Het Rijk van Nijmegen
Postbus 100
6560 AC GROESBEEK

datum vrijgave
21 april 2005

beschrijving versie
definitief

goedkeuring

Drs. E. van Bijk

vrijgave

Drs. R.A.M. van Dongen

Inhoud

Blz.

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding en voorgeschiedenis	3
1.2	M.e.r.-procedure	4
2	De voorgenomen activiteit	7
2.1	Golfbaan Het Rijk van Nijmegen	7
2.2	Uitgangspunten voor de uitbreiding	8
2.3	Het ontwerp	9
2.4	Accommodaties	10
2.5	Alternatieven	11
2.6	Meest milieuvriendelijk alternatief	11
3	Genomen en te nemen besluiten	13
3.1	Bestemmingsplan	13
3.2	Streekplan	13
3.3	Vergunningen	14
3.4	Overig beleidskader	14
4	Referentiesituatie	17
4.1	Inleiding	17
4.2	Landschap	18
4.3	Bodem	18
4.4	Water	19
4.5	Natuur	19
4.6	Archeologie	21
4.7	Cultuurhistorie	22
4.8	Landbouw	22
4.9	Recreatie	22
4.10	Verkeer	22
4.11	Geluidhinder	23
4.12	Luchtverontreiniging	23
4.13	Geurhinder	23
4.14	Veiligheid	23
4.15	Licht	24
4.16	Sociale aspecten	24
5	Effecten	25
5.1	Inleiding	25
5.2	Landschap	26
5.3	Bodem	26
5.4	Water	26
5.5	Natuur	27
5.6	Archeologie	27
5.7	Cultuurhistorie	27
5.8	Landbouw	28
5.9	Recreatie	28
5.10	Verkeer	28
5.11	Geluidhinder	28
5.12	Luchtverontreiniging	28

5.13	Geurhinder	28
5.14	Veiligheid	29
5.15	Licht	29
5.16	Sociale aspecten	29
5.17	Conclusie	30

Referenties

Afkortingen en begrippen

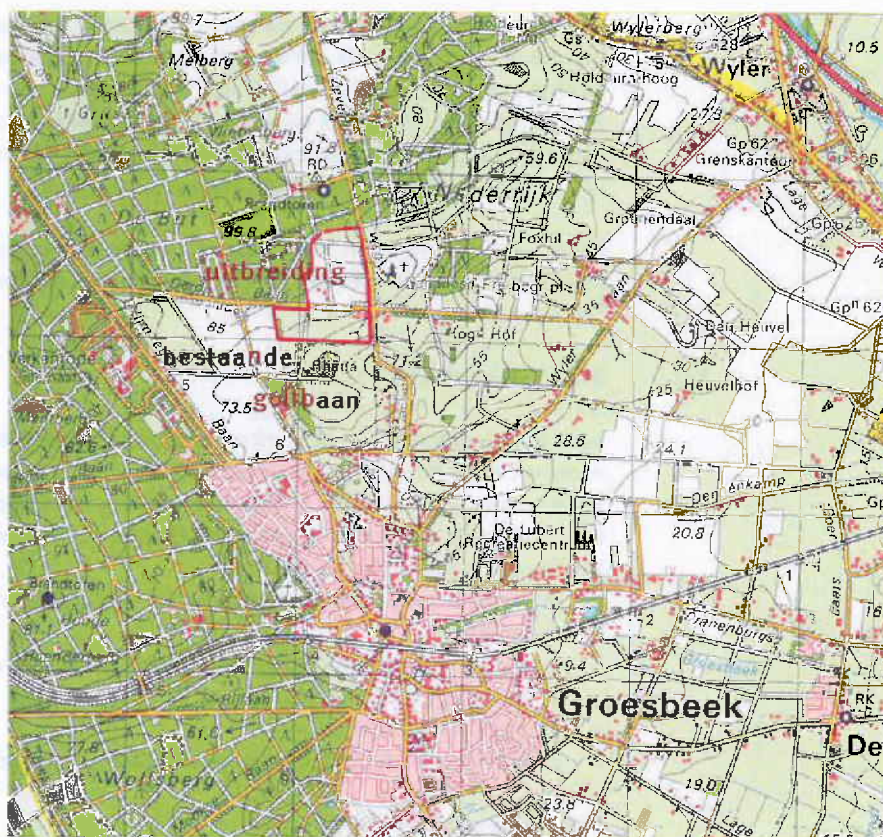
Bijlage 1 M.e.r.-procedure

Bijlage 2 Algemene Beschrijving Golfbaan

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en voorgeschiedenis

Groeze Beheer B.V. is voornemens de bestaande 36-holes golfbaan 'Het Rijk van Nijmegen' te Groesbeek in noordelijke richting uit te breiden met 9 holes op ca 29,6 ha grond (zie figuur 1.1). Met de uitbreiding van de golfbaan wordt ruimte geboden voor de toenemende golfvraag op de bestaande golfbaan.

figuur 1.1 Uitbreiding van de bestaande golfbaan Rijk van Nijmegen

Realisatie van de uitbreiding past niet in de vigerende bestemming 'agrarisch gebied met landschappelijke, ecologische en recreatieve potentie' (figuur 3.1 op bladzijde 13). Vooruitlopend op een herziening van het bestemmingsplan ex artikel 10 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO) is ervoor gekozen om een zelfstandige projectprocedure op grond van artikel 19, lid 1 van de WRO op te starten. Daarin kan de gemeente als bevoegd gezag vrijstelling verlenen van het vigerende bestemmingsplan. In de artikel 19 procedure is in december 2004 een ruimtelijke onderbouwing opgesteld [Pouderoyen, 2004a], die nodig is om een verklaring van geen bezwaar (voor vrijstelling van het vigerende bestemmingsplan) te krijgen van gedeputeerde staten van Gelderland. Daarnaast is een landschapsvisie opgesteld [Pouderoyen, 2004b] en is een ecologisch onderzoek verricht [Schenkeveld, 2004].

Op grond van de Wet milieubeheer en het Besluit milieu-effectrapportage moet voor de aanleg van een golfbaan van meer dan 50 ha of met een oppervlakte van meer dan 20 ha in gevoelig gebied een milieu-effectrapportage (m.e.r.) plaatsvinden. Bij de aanleg, wijziging of uitbreiding van een golfbaan met meer dan 25 ha of meer dan 10 ha in gevoelig gebied moet het bevoegd gezag, in dit geval het college van burgemeester en wethouders van Groesbeek, beoordelen of er bijzondere omstandigheden zijn die het nodig maken om een milieu-effectrapport (MER) op te stellen.

In een m.e.r.-beoordelingsnotitie [Pouderoyen, 2004c] wordt geconcludeerd dat er geen sprake is van bijzondere omstandigheden en wordt het bevoegd gezag geadviseerd om te besluiten dat geen MER hoeft te worden opgesteld.

De gemeente Groesbeek heeft aangegeven dat zij mee wil werken aan de planologische procedure voor uitbreiding van de golfbaan en dat zij daarvoor de artikel 19 procedure heeft gestart. De gemeente heeft daarbij echter laten weten dat zij van oordeel is dat de voorgenomen activiteit meer dan 20 ha in een gevoelig gebied beslaat en dat er daarom een MER moet worden opgesteld voordat zij kan besluiten tot de gevraagde vrijstelling van de bepalingen in het vigerende bestemmingsplan.

Met het indienen van deze startnotitie bij het bevoegd gezag is de m.e.r.-procedure voor de uitbreiding van de golfbaan Het Rijk van Nijmegen formeel gestart.

1.2 M.e.r.-procedure

De m.e.r.-procedure is erop gericht om het bevoegd gezag de informatie te geven die nodig is om het milieubelang volwaardig te laten meewegen in de besluitvorming, in dit geval over de vrijstelling van de bepalingen van het vigerende bestemmingsplan met als doel om de uitbreiding van de golfbaan Het Rijk van Nijmegen mogelijk te maken.

Belangrijke aspecten van de m.e.r. zijn:

- onderzoek naar de milieu-effecten van de voorgenomen activiteit (de uitbreiding van de golfbaan)
- onderzoek naar mogelijke alternatieven om het beoogde doel te bereiken, maar met minder negatieve milieueffecten
- mogelijkheid van inspraak
- onafhankelijke toetsing van het onderzoek en de procedure.

Plangebied en studiegebied

In het MER wordt, waar nodig, onderscheid gemaakt tussen een plangebied en een studiegebied. Het plangebied is het gebied binnen de grenzen waarvan de voorgenomen activiteit, de uitbreiding van de golfbaan, daadwerkelijk plaatsvindt. De grenzen van het plangebied liggen vast. Het is het gebied dat met een rode contour is aangegeven in figuur 1.1.

Het studiegebied is het gebied waarbinnen effecten van de uitbreiding van de golfbaan merkbaar kunnen zijn. Het studiegebied omvat in ieder geval het plangebied, maar de grenzen kunnen ruimer zijn en ze kunnen ook per effect of per aspect verschillen.

Naam en adres van de initiatiefnemer

Degene die het initiatief neemt tot de voorgenomen activiteit, de uitbreiding van de golfbaan, is verantwoordelijk voor het opstellen en indienen van de startnotitie waarmee de m.e.r.-procedure in gang wordt gezet en van het MER. De initiatiefnemer is:

Groeze Beheer B.V./ Golfbaan Het Rijk van Nijmegen
Postbus 100
6560 AC Groesbeek

Bevoegd gezag

Het bevoegd gezag is de overheidsinstantie die het besluit moet nemen waarvoor het MER wordt opgesteld. Voor het verlenen van de vrijstelling van het vigerende bestemmingsplan om de uitbreiding van de golfbaan Het Rijk van Nijmegen mogelijk te maken is dat het college (van burgemeester en wethouders) van de gemeente Groesbeek.

Inspraak

Zowel na de indiening van de startnotitie als van het MER organiseert het bevoegd gezag een inspraakprocedure. Startnotitie en MER worden daartoe ter visie gelegd. Tijdens de tervisielegging van de startnotitie kan iedereen zich uitspreken over de aanpak van het MER en aangeven welke onderwerpen, effecten of alternatieven naar zijn of haar mening (ook) zouden moeten worden behandeld. Tijdens de tweede inspraakprocedure, tijdens de tervisielegging van het MER, kan iedereen zijn mening geven over de juistheid en volledigheid van de in het MER opgenomen informatie.

Inspraakreacties kunnen worden gezonden naar het bevoegd gezag:

Het college van de gemeente Groesbeek
Postbus 20
6560 AA Groesbeek
onder vermelding van 'inspraakreactie (startnotitie m.e.r.) Golfbaan Rijk van Nijmegen'

Het bevoegd gezag kan eventueel besluiten om een tijdens de inspraakperiode ook een inspraakavond te organiseren. Dit zal tijdig bekend gemaakt worden. In dat geval kunnen inspraakreacties ook mondeling worden ingebracht.

Advies en richtlijnen

Tegelijk met de tervisielegging stuurt het bevoegd gezag de startnotitie toe aan een aantal wettelijke adviseurs en aan de Commissie voor de milieu-effectrapportage, een commissie van onafhankelijke deskundigen. Op basis van de startnotitie en de inspraakreacties stelt de Commissie voor de milieu-effectrapportage een advies voor richtlijnen voor het MER op. Het bevoegd gezag stelt vervolgens de richtlijnen vast. In de richtlijnen geeft het bevoegd gezag aan waaraan de inhoud van het MER moet voldoen. Startnotitie en richtlijnen vormen tezamen het uitgangspunt voor het opstellen van het MER.

Het MER

Na het afronden van het MER dient de initiatiefnemer dit in bij het bevoegd gezag. Dit beoordeelt allereerst of het MER aanvaardbaar is, dat wil zeggen of het voldoet aan de richtlijnen. Vervolgens organiseert het bevoegd gezag een tweede inspraakprocedure waarin iedereen in de gelegenheid is om zijn of haar mening te geven over de juistheid en de volledigheid van de informatie in het MER. Juistheid en volledigheid van de inhoud van het MER worden ook getoetst door de Commissie voor de milieu-effectrapportage. Na de inspraakprocedure en de toetsing door de Commissie voor de milieu-effectrapportage wordt de besluitvorming verder afgewikkeld volgens de procedures van de WRO.

figuur 1.2 Golfers op golfbaan Het Rijk van Nijmegen

figuur 1.3 Zicht vanaf de Derdebaan over het noordelijk deel van het plangebied

2 De voorgenoemen activiteit

2.1 Golfbaan Het Rijk van Nijmegen

De golfbaan Het Rijk van Nijmegen ligt in het stuwallandschap tussen Nijmegen, Berg en Dal en Groesbeek. De golfbaan ligt op de overgang van bosgebieden aan de westzijde en de noordzijde naar geaccidenteerd open landelijk gebied aan de oostzijde en de kern Groesbeek in het zuiden. Min of meer centraal in de golfbaan ligt Huize Rhaetia, een gemeentelijk monument. Het is ontworpen in de Zwitserse chaletstijl en gebouwd aan het eind van de 19^e eeuw.

figuur 2.1 Huize Rhaetia en zicht op de golfbaan vanaf Huize Rhaetia

De golfbaan Het Rijk van Nijmegen omvat twee 18-holes wedstrijdbanen, oefenvoorzieningen en de benodigde bijkomende voorzieningen en accommodaties. De golfbaan ligt aan de noordzijde van Groesbeek. De golfclub heeft op dit moment 1625 leden. Op de wachtlijst staan 75 kandidaat-leden die één à twee jaar moeten wachten voordat ze lid kunnen worden. Slechts één van de 18-holes banen wordt gebruikt door de leden. De andere baan wordt gebruikt voor bezoekers, het bedrijfsleven en individuele golfspelers die niet aan de golfclub gebonden zijn. Het aantal golfende bezoekers (niet-leden) bedraagt ongeveer 25.000 per jaar.

Eén golfbaan voor 1625 leden (en 75 wachtenden) is te weinig. Vuistregel voor een 18-holes golfbaan is 900 leden [mondelinge mededeling N.G.F., 2004]. Ook op de golfbaan voor niet-leden is de vraag groter dan de capaciteit. Het Rijk van Nijmegen wil daarom zijn faciliteiten uitbreiden met negen holes.

Doel van de uitbreiding van de golfbaan is ruimte te bieden aan de groeiende golfvraag op de bestaande golfbaan. De golfsport in Nederland vertoont al jaren een sterke groei. Het aantal golfers en het aantal banen nemen sterk toe. Gelderland volgt dit landelijke patroon. Net als Het Rijk van Nijmegen hebben veel andere banen een wachtlijst. Golfbanen in de omgeving kunnen niet of slechts in beperkte mate voorzien in opvang van golfers van Het Rijk van Nijmegen. De (18-holes) golfbanen in Ede, Arnhem en Elst bieden

geen ruimte meer voor leden van buiten, de golfbaan in Wijchen heeft een ander lidmaatschapstelsel.

Gezien de krapte in de huidige situatie, de verwachte groei in de golfsport en het ontbreken van alternatieven in de omgeving, lijkt uitbreiding van golfbaan Het Rijk van Nijmegen, golf-technisch, markt-technisch en economisch gelegitimeerd.

2.2 Uitgangspunten voor de uitbreiding

De uitbreiding van de golfbaan met negen holes is voorzien op 29,6 ha grond ten noorden van de bestaande golfbaan. De uitbreiding wordt aan de zuidzijde en zuidwestzijde begrensd door de bestaande golfbaan. Langs de noordzijde en noordwestzijde liggen bos- en natuurgebieden en de oostgrens wordt gevormd door Zevenheuvelenweg.

Centraal uitgangspunt bij de uitbreiding van de golfbaan is het zodanig inpassen van de golfbaan in het waardevolle en voor Nederland tamelijk bijzondere stuwwallenlandschap, dat de baan volledig past in de landschappelijke context. Ontwerpuitgangspunten zijn:

Landschappelijk

- geen afschermende beplanting over grote lengten rond de golfbaan zodat kenmerkende vergezichten behouden blijven
- de uitbreiding blijft ruimtelijk deel uitmaken van het grotere geheel
- duidelijke relatie van de vegetatiestructuren en hoogteverschillen met de omgeving
- zicht vanaf de baan op de omgeving en andersom
- geen aantasting van het totale beeld van hoogten, laagten en hoogteverschillen in het gebied
- zoveel mogelijk behoud en waar mogelijk herstel van kenmerkende en waardevolle vormen van bodem en aardoppervlak
- reliëf op de golfbaan wordt aangepast aan het bestaande hoogtelijnenpatroon
- accentueren rasterpatroon van hei- en bosbanen
- uitbuiten uitzichtmogelijkheden.

Golfsporttechnisch

- speelrichting en routing holes bepaald door aanwezig landschap ter plaatse
- een gebalanceerde verdeling van par's (36, het aantal slagen dat een geoefende golfer gemiddeld nodig heeft)
- slagrichting altijd naar binnen in verband met veiligheid
- slechts een beperkte ingreep in de bestaande baan
- optimalisatie van de mogelijkheden om hemelwater in de bodem te infiltreren
- bieden van mogelijkheden voor het bufferen van opgepompt grondwater.

Ruimtelijk

- herkenbaar maken van overblijfselen uit het nabije of verdere verleden, zoals de voormalige toegangslaan vanaf de Derdebaan naar Huize Rhaetia
- inpassing villa Koekoek en bescherming woonmilieu
- afscherming entree Canadese erebegraafplaats aan de oostzijde van de Zevenheuvelenlaan
- rekening houden met milieubelemmering door de agrarische hindercirkel rond het bedrijf Derdebaan 12.

figuur 2.2 Bomenlaan vanaf Huize Rhaetia naar de Derdebaan

2.3 Het ontwerp

Voor de uitbreiding van Het Rijk van Nijmegen is een inrichtingsplan gemaakt door Alan Rijks B.V, Golf Course Architect (figuur 2.3). Een algemene beschrijving van een golfbaan staat in bijlage 2. Bij de uitbreiding van de golfbaan Het Rijk van Nijmegen is behoud van het waardevolle beeld van glooiingen en hoogteverschillen uitgangspunt. De bestaande vormen zullen voor de golfbaan wel enigszins worden aangepast. Daarbij wordt rekening gehouden met het oorspronkelijke, deels verloren gegane hoogtelijnenpatroon. Naast algemene zandbunkers zal een aantal zogenaamde wastebunkers worden aangelegd, bestaande uit grove zand- en grindbanken. De uitbreiding van de golfbaan bevat geen waterpartijen. Bestaande landschapselementen, weg- en erfbeplantingen, bouselementen en bosranden, zijn zoveel mogelijk ingepast in het ruimtelijk ontwerp. Speciale aandacht krijgt de inpassing van villa Koekoek, de inpassing van de toegangslaan naar Huize Rhaetia en de relatie tussen de golfbaan en de entree van de Canadese erebegraafplaats.

figuur 2.3 Voorlopig inrichtingsplan uitbreiding golfbaan

2.4 Accommodaties

Dienstgebouw

Het ligt in de bedoeling van de initiatiefnemer om de bebouwing van de boerderij aan de Derdebaan 10 een zodanige functie te geven dat deze niet leidt tot belemmeringen voor de bestaande geurhindercontour vanwege Derdebaan 12. Hierbij wordt onder meer gedacht aan functies als werktuigloodsen en eventueel een woning voor de greenkeeper (het college van Groesbeek moet hierover nog een besluit nemen).

Schuilhutten

In de uitbreiding wordt gedacht aan een beperkte schuilvoorziening in de vorm van twee kleine (maximaal 20 m²) schuilhutten.

figuur 2.4 Schuilhut

Inpassing bestaande bebouwing

Het woonhuis Villa Koekoek wordt, in overleg met de bewoners, zodanig ingepast in het plan dat de woonkwaliteit wordt beschermd. Het woonhuis wordt afgeschermd van de golfbaan met beplantingscoulissen. Indien door de bewoners gewenst, worden uitzichten gespaard en/of gecreëerd.

2.5 Alternatieven

Er bestaat geen alternatieve locatie voor de golfbaan. De locatie is in het voortraject uitgebreid afgewogen en is nu planologisch en in grondeigendom vastgelegd. In het voorlopige inrichtingsplan zijn naast de golfbaanaspecten ook milieuaspecten betrokken. Dit heeft de mogelijkheid gegeven om al in de ontwerpfase het milieubelang vroegtijdig en volwaardig in te brengen. Momenteel wordt naar aanleiding van aanvullende inventarisatieresultaten op het gebied van archeologie en natuur onderzocht of het ontwerp verder geoptimaliseerd kan worden. Het streven is een inrichtingsplan dat vanuit milieuoogpunt geoptimaliseerd is.

2.6 Meest milieuvriendelijk alternatief

Volgens de Wet milieubeheer moet in het MER een alternatief worden beschreven waarin de negatieve effecten op het milieu zoveel mogelijk worden voorkomen dan wel beperkt, het zogenaamde meest milieuvriendelijke alternatief (MMA).

Bij de uitwerking van het ontwerp wordt het milieubelang vroegtijdig en volwaardig meegenomen. Hierdoor wordt een 'milieuvriendelijk' ontwerpproces bevorderd. Het MMA zal dan ook geen alternatief inrichtingsontwerp zijn, maar een ontwerp met aanvullende maatregelen om de (resterende) negatieve milieueffecten (verder) te beperken.

figuur 2.5 Villa Koekoek in het noordelijke deel van het plangebied

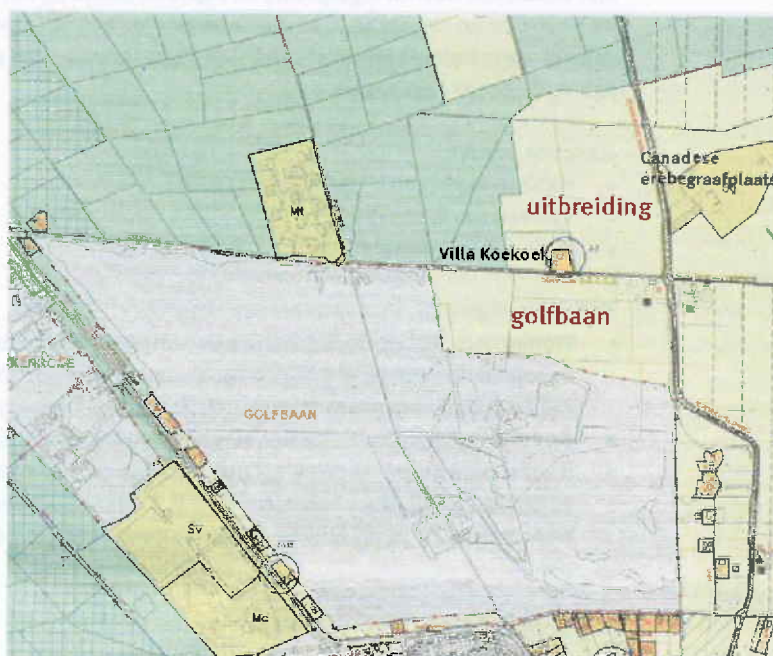

figuur 2.6 Uitzicht vanaf de Derdebaan over het zuidelijke deel van het plangebied

3 Genomen en te nemen besluiten

3.1 Bestemmingsplan

Voor de gronden voor de uitbreiding van de golfbaan is het Bestemmingsplan Buitengebied [gemeente Groesbeek, 2000] van kracht. Naast de bestemming 'agrarisch gebied met landschappelijke, ecologische en recreatieve potentie' zijn er in het gebied de bestemming 'burgerwoning' voor de Villa Koekoek, die centraal in het plangebied voor de uitbreiding van de golfbaan ligt, en de bestemming 'agrarisch bedrijf' voor het bedrijf aan de Derdebaan 10. De bospercelen aan de west- en noordzijde van het plangebied hebben de bestemming 'Bos en natuurgebied'. Het van de gemeente Groesbeek gevraagde besluit om op grond van artikel 19 lid 1 van de WRO vooruitlopend op een bestemmingsplanherziening, na het verkrijgen van een verklaring van geen bezwaar van gedeputeerde staten van Gelderland, vrijstelling te verlenen van het vigerende bestemmingsplan, moet de uitbreiding van de golfbaan planologisch mogelijk maken.

figuur 3.1 Kaart behorende bij het vigerende bestemmingsplan

3.2 Streekplan

In het streekplan [provincie Gelderland, 1996] valt het plangebied voor de uitbreiding binnen de eenheid Landelijk gebied C. In Landelijk gebied C is uitbreiding van intensieve dagrecreatieve voorzieningen (waaronder golfbanen) mogelijk. De uitbreiding van de golfbaan grenst aan Landelijk gebied A, waarin de functie natuur richtinggevend is.

Momenteel werkt de provincie aan een nieuw streekplan. Het ontwerp is op 15 december 2004 vastgesteld, Definitieve vaststelling door Provinciale Staten wordt medio 2005 verwacht.

3.3 Vergunningen

Voor de uiteindelijke realisatie van de uitbreiding van de golfbaan moet behalve een vrijstelling (ex artikel 19, lid 1 WRO) van het vigerende bestemmingsplan een aantal vergunningen en ontheffingen worden aangevraagd. De belangrijkste vergunningen en ontheffingen die mogelijk van toepassing zijn, zijn:

- ontheffing van de bepalingen in de Flora- en faunawet (bevoegd gezag is LNV)
- milieuvergunning(en) volgens de Wet milieubeheer (bevoegd gezag is de gemeente).

3.4 Overig beleidskader

Bij de uitbreiding van de golfbaan moet, voor zover relevant, rekening worden gehouden met bestaande wet- en regelgeving en vigerend beleid op het gebied van milieu. In het MER zal worden nagegaan in hoeverre bestaande beleidskaders voor de milieuaspecten van het voorgenomen initiatief van belang zijn. Daarbij moet aandacht worden gegeven aan de volgende regelingen.

Europees niveau

- Habitat- (1992) en Vogelrichtlijn (1979)
- Verdrag van Malta (1992)
- Kaderrichtlijn Water (2001).

Nationaal niveau

- Wetten: o.a. Wet op de Ruimtelijke Ordening, Wet milieubeheer, Wet verontreiniging oppervlaktewateren, Wet bodembescherming, Wet geluidhinder, Wet op de waterhuishouding, Monumentenwet, Natuurbeschermingswet, Flora- en faunawet
- Besluiten: o.a. Besluit externe veiligheid (2003), Besluit luchtkwaliteit (2002)
- Nota's: Nota Ruimte (kabinetsstandpunt, 2004), Nota natuur, bos en landschap in de 21^e eeuw (2000), Nota Belvedere (1999), Nationaal Milieubeleidsplan 4 (2001), Nota Waterbeleid 21^e eeuw (2001), 4^e nota Waterhuishouding (1998), Nota Mobiliteit (2004).

Provinciaal niveau

- Streekplan Gelderland (1996)
- Waterhuishoudingsplan Gelderland (1996)
- Gelders Milieuplan (1996, 2002)
- Cultuurhistorische Waardenkaart
- Gelderse Natuurdoelenkaart (2000)
- Gebiedsplan Natuur en Landschap Rivierenland.

Regionaal

- Stroomgebiedsvisie Rivierengebied
- Waterbeheersplan Gelders Rivierengebied

Lokaal

- Bestemmingsplan Bultengebied (2000)
- Landschapsbeleidsplan (1997)
- Regionaal landschapsontwikkelingsplan (2004)
- Wandelpadenplan Groesbeek
- Toeristisch Recreatief Ontwikkelingsplan (1987).

figuur 3.2 Zicht op de bestaande golfbaan vanaf de Zevenheuvelenweg

figuur 3.3 Bijgebouw bij Huize Rhaetia

Figuur 1: Aerial view of the study area, showing the layout of the golf course and surrounding landscape.

Figuur 2: Aerial view of the study area, showing the layout of the golf course and surrounding landscape.

4 Referentiesituatie

4.1 Inleiding

Het MER beschrijft milieu-effecten van de aanleg, de aanwezigheid en het gebruik van de uitbreiding van de golfbaan. Die effecten worden bepaald ten opzichte van de situatie zonder de uitbreiding van de golfbaan, de referentiesituatie. Als referentiejaar is 2006 gekozen, het jaar dat de golfbaanuitbreiding volgens de plannen volledig gerealiseerd en in gebruik is. De referentiesituatie is daarom de huidige situatie met de autonome ontwikkelingen (zonder uitbreiding van de golfbaan) tot 2006. Basis voor de beschrijving van de autonome ontwikkeling zijn bekende ontwikkelingen en vastgesteld beleid.

Aan de zuidzijde van het plangebied voor de uitbreiding, tussen het plangebied en het dorp Groesbeek, ligt de bestaande golfbaan Het Rijk van Nijmegen. Die bestaat sinds 1987 en is ca 96 ha groot. De twee wedstrijdbanen van 18 holes zijn de Nijmeegse baan (6010 m, par 72) en de Groesbeekse baan (5717 m, par 72). Beide banen hebben een eigen karakter. De Nijmeegse baan ligt relatief vlak, biedt vele vergezichten, heeft geen waterpartijen, maar wel een groot aantal bunkers. De Groesbeekse baan is vertoont veel hoogteverschillen, is bosrijk en heeft waterpartijen. Naast de golfbanen worden diverse faciliteiten geboden op sportief, culinair en zakelijk vlak: een uitgebreide driving range, een pitch en puttbaan, een clubhuis met restaurant, congres- en vergadervoorzieningen.

Het 29,6 ha grote plangebied bestaat vrijwel helemaal uit grasland en is in gebruik bij een agrarisch bedrijf aan de Derdebaan 10. Aan de oostzijde, aan de overkant van de Zevenheuvelenweg, ligt de Canadese erebegraafplaats. De uitbreiding wordt doorsneden door de Derdebaan.

figuur 4.1 Noordwestelijk deel van het plangebied

4.2 Landschap

Net als de bestaande golfbaan maakt het plangebied voor de uitbreiding deel uit van het stuwwallandschap rond Groesbeek. Het gebied loopt van zuid naar noord eerst op en loopt dan aan de noordzijde weer af. Het hoogste punt ligt ter hoogte van de Canadese begraafplaats. Het gebied bestaat uit een aantal graslandpercelen en is relatief open. Wel is sprake van een duidelijke begrenzing door bosranden aan de westzijde en de noordzijde en andere beplantingselementen, zoals lanen en houtsingels. De bebouwing binnen het plangebied bestaat uit de Villa Koekoek met een bijgebouw en het agrarisch bedrijf aan de Derdebaan 10.

Kenmerkend zijn de grootschalige verkaveling en het rasterpatroon van wegen en houtsingels. Door de hoogteverschillen in het landschap zijn deze kenmerken goed zichtbaar. Bebouwing in het gebied is steeds verankerd aan het rastervormige ontsluitingspatroon. Alleen bij de vormgeving en inrichting van de Canadese erebegraafplaats is niet uitgegaan van de historisch gegroeide patronen, maar vooral van de hoogteverschillen in het gebied.

figuur 4.2 De Derdebaan

4.3 Bodem

Het stuwwallengebied is tijdens de voorlaatste ijstijd ontstaan door opstuwing door het landijs van eerder door de Rijn afgezette grove grindhoudende zanden. Die worden al vanaf 40 cm onder het oppervlak aangetroffen. Bodemvorming heeft zich beperkt tot de bovenste tientallen centimeters.

Bij de gemeente is geen informatie aanwezig waaruit kan worden afgeleid dat er verontreinigingen in het plangebied te verwachten zijn. Er zijn ook geen andere indicaties die doen vermoeden dat er verontreinigingen aanwezig zijn. De gemeente heeft geen bodemonderzoeksgegevens van de veehouderij aan de Derdebaan 10. Verwacht mag worden dat de kwaliteit vergelijkbaar is met doorsnee landbouwgronden: geen ernstige

verontreinigingen, wel vermessing en verzuring en als gevolg daarvan verhoogde concentraties fosfaat en nitraat.

4.4 Water

Voor de ruimtelijke onderbouwing van het plan voor de uitbreiding van de golfbaan is een watertoets uitgevoerd. In overleg met het waterschap is in de ruimtelijke onderbouwing een waterparagraaf opgenomen. Hierin staat vermeld dat de stuwwal erg droog is. De grondwaterspiegel ligt veelal op meer dan 20 m diepte. Er is binnen het plangebied geen oppervlaktewater. In de Derdebaan ligt riolering waarop is of kan worden aangesloten. Het plangebied ligt niet in of nabij grondwaterbeschermingsgebied of grondwaterwingebied.

Er zijn geen gegevens bekend over de waterkwaliteit in het plangebied. Verwacht mag worden dat deze vooral samenhangt met de bodemkwaliteit en het agrarisch gebruik van de gronden en dat sprake is van verhoogde concentraties fosfaat en nitraat.

4.5 Natuur

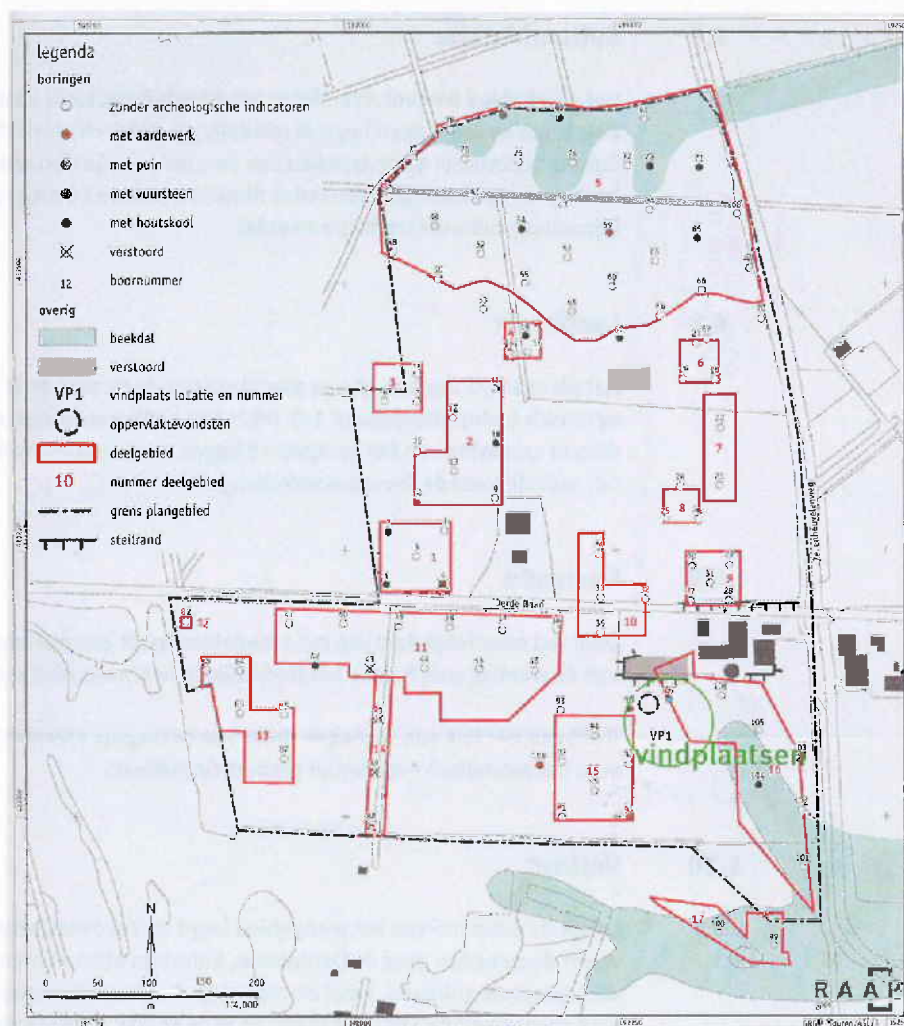
Het plangebied ligt niet in of nabij een Staatsnatuurmonument of natuurgebied dat is beschermd op grond van de Habitatrichtlijn of de Vogelrichtlijn. Het gebied grenst in het noorden en westen wel aan bosgebied dat deel uitmaakt van de Ecologische Hoofdstructuur.

In het najaar van 2004 heeft een ecologische inventarisatie plaatsgevonden [Bureau Schenkeveld, 2004] op basis waarvan in januari 2005 een ontheffingsaanvraag is ingediend bij LNV. Uit de ecologische inventarisatie blijkt dat in de laatste vijf jaren een aantal in het kader van de Flora en Faunawet beschermde planten en diersoorten zijn waargenomen. Deze soorten staan in tabel 4.1. Zes van deze soorten zijn streng beschermd door de Habitatrichtlijn: Gewone dwergvleermuis, Grootoorvleermuis, Laatvlieger, Rosse vleermuis, Ruige dwergvleermuis, Zandhagedis. De Das en de Hazelworm zijn sinds februari 2005 strikt beschermde soorten.

tabel 4.1 In het plangebied waargenomen soorten

	soort	Habitatrichtlijn	Rode Lijst	Lokatie waarneming
Planten	Brede wespenorchis			Ten zuidwesten van plangebied
Zoogdieren	Bosmuis			
	Bosspitsmuis			
	Bunzing			
	Das			Aan randen van plangebied
	Eekhoorn			
	Egel			
	Gewone dwergvleermuis	Bijlage IV		In plangebied
	Grootoorvleermuis	Bijlage IV		Aan randen van plangebied
	Konijn			
	Laatvlieger	Bijlage IV		In plangebied
	Mol			
	Ree			

	soort	Habitatrichtlijn	Rode Lijst	Lokatie waarneming
	Rosse vleermuis	Bijlage IV		
	Ruige dwergvleermuis	Bijlage IV	gevoelig	In plangebied
	Steenmarter			
	Veldmuis			
	Vos			
	Wild zwijn		gevoelig	Aan randen van plangebied
Vogels	Boerenwaluw			
	Boomklever			
	Boomkruiper			
	Boompieper			
	Buizerd			
	Fitis			
	Geelgors		gevoelig	Aan randen van plangebied
	Groene Specht		kwetsbaar	Aan randen van plangebied
	Grote lijster			
	Graspieper			
	Goudhaan			
	Havik			
	Heggenmus			
	Houtduif			
	Huisduif			
	Koolmees			
	Matkop			
	Merel			
	Pimpelmees			
	Ringmus			
	Roodborst			
	Spreeuw			
	Staartmees			
	Tijtaf			
	Tuinfluit			
	Turkse Tortel			
	Tortelduif			
	Vink			
	Vlaamse Gaai			
	Winterkoning			
	Witte Kwikstaart			
	Zanglijster			
	Zwarte kraai			
	Zwarte roodstaart			
	Zwartkop			
Reptielen	Hazelworm		kwetsbaar	Aan randen van plangebied
	Zandhagedis	Bijlage IV	kwetsbaar	Aan randen van plangebied
Amfibieën	Bruine kikker			Omgeving van het plangebied
	Gewone pad			Omgeving van het plangebied
	Middelste groene kikker			Omgeving van het plangebied
Mieren	Rode bosmier			

figuur 4.3 Kaart behorende bij het inventariserend archeologisch onderzoek

4.6 Archeologie

Volgens de gemeentelijke indicatieve kaart archeologische waarden (IKAW) heeft het zuidelijk deel van de uitbreiding een middelhoge archeologische verwachtingswaarde en het noordelijk deel een hoge verwachtingswaarde. In het zuidelijk deel zijn drie vindplaatsen bekend, één uit het Neolithicum (Jonge Steentijd) en twee uit de Middeleeuwen.

In februari 2005 heeft een inventariserend archeologisch onderzoek plaatsgevonden [RAAP, 2005]. Daarin is in het zuidoostelijke deel van het plangebied één vindplaats aangetroffen van waarschijnlijk een bewoningslocatie uit het Neolithicum tot en met mogelijk de Bronstijd. Hier zal vervolgonderzoek worden gedaan. In het overige deel van het plangebied zijn geen eenduidige aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische vindplaatsen aangetroffen. Vooralsnog worden geen aanbevelingen gedaan om hier vervolgonderzoek uit te voeren.

4.7 Cultuurhistorie

Het plangebied bevindt zich niet in een Belvédèregebied, zoals gedefinieerd in de Nota Belvédère en heeft geen hoge of middelhoge cultuurhistorische waarde op de Cultuurhistorische Waardenkaart van de provincie Gelderland. Behalve het centraal in de bestaande golfbaan gelegen Huize Rhaetia zijn er in de omgeving geen objecten met een bijzondere cultuurhistorische waarde.

4.8 Landbouw

Het plangebied bestaat uit een aantal graslandpercelen. Er is in het plangebied één agrarisch bedrijf (Derdebaan 10). Dit is een melkveehouderij en varkensmesterij. In de directe omgeving van het plangebied liggen twee agrarische bedrijven (Derdebaan 12 en 14, oostelijk van de Zevenheuvelenweg).

4.9 Recreatie

Door het noordelijk deel van het plangebied loopt een onverhard pad dat deel uitmaakt van de wandelroute tussen het Nederrijck en het bosgebied rond de Vlierenberg en de But.

Golfbaan Het Rijk van Nijmegen drukt een belangrijk stempel op en is van groot belang voor het toeristisch –recreatief product Groesbeek.

4.10 Verkeer

Langs de oostrand van het plangebied loopt de Zevenheuvelenweg en het zuidelijke deel wordt doorsneden door de Derdebaan. Ruim een kilometer naar het westen, westelijk van de bestaande golfbaan, loopt de Nijmeegsebaan. De Zevenheuvelenweg is een verbindingsweg tussen Groesbeek en Berg en Dal, de Nijmeegsebaan een verbindingsweg tussen Groesbeek en Nijmegen. De Derdebaan is een lokale weg. Verkeer naar en van de bestaande golfbaan gaat in hoofdzaak via Groesbeek, via de Nieuweweg en de Postweg. Op het terrein van de golfbaan is eigen parkeergelegenheid.

Het aantal verkeersbewegingen van en naar de bestaande golfbaan wordt geschat op 400 per dag. Dit is slechte 3% van het totaal aantal verkeersbewegingen op de Nijmeegsebaan en de Zevenheuvelenweg.

Motorvoertuigen per werkdagemaal *

	Totaal	Personenauto's	Vrachtauto's
Nijmeegsebaan	9.230	8.240	990
Zevenheuvelenweg	3.850	3.720	130

* volgens de provinciale kaart inzake verkeersintensiteiten van motorvoertuigen 2003 van provinciale wegen

figuur 4.4 Links de Nijmeegse baan in noordelijke en rechts de Zevenheuvelenweg in zuidelijke richting

4.11 Geluidhinder

Wegverkeer veroorzaakt geluid en ook het verkeer naar en van de golfbaan draagt daaraan bij. Aangenomen wordt dat het verkeer op de belangrijkste verbindingswegen in het gebied niet leidt tot overschrijding van de toelaatbare geluidbelasting bij geluidgevoelige bestemmingen. Dit zal in het MER geverifieerd worden. De intensiteit van het verkeer naar en van de golfbaan is in verhouding tot de totale verkeersintensiteiten in het gebied, maar ook in absolute zin zo gering dat het als zodanig niet leidt tot de overschrijding van toelaatbare geluidbelastingen.

4.12 Luchtverontreiniging

De totale verkeersintensiteit in de omgeving van de golfbaan, en dus ook het relatief geringe aandeel daarin van het verkeer naar en van de golfbaan, is niet van dien aard dat dit kan leiden tot overschrijding van normen voor luchtverontreiniging.

4.13 Geurhinder

In en nabij het plangebied liggen drie agrarische bedrijven met geurhindercontouren:

- Derdebaan 10: melkveehouderij en varkensmesterij met een vergunning voor 633 mestvarkeneenheden, binnen het plangebied
- Derdebaan 12: varkenshouderij met een vergunning voor 190 mestvarkeneenheden; voor dit bedrijf geldt een geurhindercontour van 100 m tot een golfbaanaccommodatie, gemeten vanuit de uiterste grens van het verbaal bouwperceel
- Derdebaan 14: melkveehouderij; dit bedrijf heeft geen geurhindercontour die tot aan de golfbaan reikt.

4.14 Veiligheid

In en rond het plangebied komen geen activiteiten voor die aanleiding geven voor externe veiligheidsrisico's.

4.15 Licht

In het plangebied zijn geen opvallende of hinderlijke lichtbronnen aanwezig. Het gebied als geheel is relatief donker.

4.16 Sociale aspecten

In het plangebied staan de burgerwoning Villa Koekoek en het agrarisch bedrijf aan de Derdebaan 10. Beide worden bewoond. Door het zuidelijke gedeelte van het gebied loopt de Derdebaan en door het noordelijke deel een onverhard wandelpad, beide oost-west georiënteerd. Het gebied heeft verder geen functies voor sociale activiteiten of relaties.

5 Effecten

5.1 Inleiding

Het MER beschrijft en beoordeelt de milieu-effecten van de uitbreiding van de golfbaan ten opzichte van de referentiesituatie. Een doel van deze startnotitie is om enerzijds aan te geven wat voor milieu-effecten dat zouden kunnen zijn en anderzijds af te bakenen welke van die effecten relevant zijn bij de afwegingen over het besluit dat de uitbreiding mogelijk moet maken.

In het MER worden de effecten, waar relevant en mogelijk, kwantitatief beschreven. In de overige gevallen is de effectbepaling kwalitatief. Bij de beschrijving van effecten wordt zo nodig onderscheid gemaakt tussen effecten tijdens de aanlegfase (vaak tijdelijke effecten) en effecten na ingebruikname (vaak permanente effecten).

De beschrijving van de referentiesituatie vormt het uitgangspunt bij de inventarisatie van thema's en aspecten aan de hand waarvan de milieu-effecten beschreven en beoordeeld worden. Mogelijke thema's en aspecten zijn verzameld in tabel 5.1. In de volgende paragrafen wordt per thema een globale beschrijving en beoordeling van de verwachte effecten en hun relevantie gegeven.

tabel 5.1 Thema's en aspecten bij de beschrijving van de milieu-effecten van de uitbreiding van de golfbaan Het Rijk van Nijmegen

Thema	Aspecten
Landschap	Landschappelijke structuur, Openheid
Bodem	Bodemopbouw, Bodemkwaliteit
Water	Oppervlaktewater, Grondwater, Waterkwaliteit
Natuur	Beschermde soorten, Beschermde gebieden, Ecologische relaties
Archeologie	Archeologische waarden en verwachtingswaarde
Cultuurhistorie	Beschermde en overige cultuurhistorische waarden
Landbouw	Landbouwgrond, Landbouwmogelijkheden
Recreatie	Recreatiegebieden, Recreative routes
Verkeer	Intensiteit, hinder
Geluid	Geluidhinder
Lucht	Luchtkwaliteit
Externe veiligheid	Risico's
Geur	Geurhindercontouren
Licht	Lichtbronnen
Sociale aspecten	Beleving, Sociale relaties, Gedwongen vertrek

5.2 Landschap

De centrale doelstelling is om de golfbaan zo in te passen in het waardevolle en voor Nederland tamelijk bijzondere stuwwallandschap dat de baan integraal onderdeel wordt van de landschappelijke context. Kernpunten daarbij zijn:

- geen afschermende beplanting over grote lengten rond de golfbaan
- geen aantasting van het reliëf
- accentueren van het rasterpatroon
- herkenbaar maken van landschapswaarden
- uitbuiten van uitzichtmogelijkheden.

Landschappelijke waarden zullen hierdoor niet worden aangetast, maar eerder geaccentueerd. De manier waarop dat zal gebeuren wordt in het MER verder uitgewerkt. Verwacht wordt dat de effecten op het landschap licht positief zullen zijn.

5.3 Bodem

Vermesting en verzuring door de landbouw in het plangebied zullen stoppen door de aanleg van de golfbaan. Het huidige kunstmestgebruik is niet bekend. In de melkveehouderij worden weinig bestrijdingsmiddelen gebruikt.

Van de aanleg van de uitbreiding van de golfbaan wordt een positief effect op de bodemkwaliteit verwacht. De huidige vermisting en verzuring zal worden beëindigd. Het beheer van de golfbaan is erop gericht zo min mogelijk gebruikt te maken van bemesting en /of bestrijdingsmiddelen.

5.4 Water

Na de aanleg van de golfbaan zullen er geen landbouwdieren meer worden gehouden en vindt er geen mestproductie meer plaats. Daardoor zal de kwaliteit van het grondwater op den duur verbeteren.

Voor de beregening van de greens van de golfbaan zal grondwater worden opgepompt. Daardoor zal de aanvulling van het grondwater verminderen met ongeveer 10%. Het freatisch grondwaterpeil ligt meer dan 10 m beneden maaiveld. Het peil kan gedurende de perioden van grondwateronttrekking tijdelijk dalen. Bij de watertoets is gesteld dat schoon hemelwater in de bodem moet worden geïnfilteerd. Conform het convenant Duurzaam bouwen Gelderland '99 moet voor de infiltratie gebruik gemaakt worden van duurzame bouwmaterialen.

Er wordt binnen het plangebied geen nieuw oppervlaktewater toegevoegd.

5.5 Natuur

Uitbreiding van de golfbaan gaat niet ten koste van beschermde natuurgebieden.

Uitbreiding van de golfbaan heeft geen negatieve effecten op beschermde plantensoorten. De functieverandering van landbouw naar golfbaan biedt mogelijkheden voor natuurontwikkeling. De vermeting en verzuring neemt af. Dit heeft een positief effect op de mogelijkheden voor floraontwikkeling. Daarentegen neemt de verdroging enigszins toe.

Door afname van foerageermogelijkheden is de aanleg van de golfbaan licht negatief voor de Das. Momenteel wordt onderzocht hoe het voorlopig inrichtingsplan zodanig kan worden geoptimaliseerd dat negatieve effecten voor de Das voorkomen kunnen worden. Gedacht wordt aan compensatie door aanleg van een hoogstamboomgaard en een zogenaamde dassengoot.

De toename van de verstoring overdag heeft geen betekenis voor de Das of voor andere grote zoogdieren als Ree en Wild zwijn. De aanleg van de golfbaan is levensbedreigend voor een aantal algemene beschermde zoogdiersoorten als Mol en Veldmuis. Daarom is ontheffing ex artikel 75 van de Flora en faunawet aangevraagd. Het project heeft positieve gevolgen voor de streng beschermde vleermuissoorten Laatvlieger, Ruige en Gewone dwergvleermuis

Mits de uitbreiding van de golfbaan buiten het broedseizoen plaatsvindt, is er naar verwachting geen sprake van een negatief effect op vogels. De golfbaan biedt juist mogelijkheden voor bestaande en nieuwe vogelsoorten.

Het project biedt meer geschikt leefgebied voor de herpetofauna.

5.6 Archeologie

Op de vindplaats die tijdens het archeologisch vooronderzoek is gelokaliseerd zal vóór de aanleg van de golfbaan nog vervolgonderzoek plaatsvinden. De archeologische verwachtingen voor de rest van het plangebied zijn laag. Mocht tijdens de aanleg van de golfbaan iets worden aangetroffen, dan zal het werk worden onderbroken en worden passende maatregelen genomen.

Bij een correcte uitvoering heeft de aanleg van de golfbaan geen nadelige gevolgen voor archeologische waarden in het gebied.

5.7 Cultuurhistorie

Bij de uitbreiding van de golfbaan zijn geen cultuurhistorische waarden in het geding.

5.8 Landbouw

De uitbreiding van de golfbaan met 29,6 ha vindt grotendeels plaats op bestaande graslandpercelen. Die gaan voor de landbouw verloren. Het agrarisch bedrijf aan de Derdebaan 10 kan niet gehandhaafd blijven in verband met milieubeperkingen en zal worden opgekocht. Hierover zijn reeds afspraken gemaakt met de betreffende landbouwer.

5.9 Recreatie

Uitbreiding van de golfbaan heeft geen negatieve effecten op bestaande recreatieve voorzieningen. Uitbreiding van de golfbaan geeft ruimte aan de golfbaanontwikkeling in Groesbeek en draagt daarmee bij aan de versterking van de toeristisch-recreatieve sector.

5.10 Verkeer

Het huidige aantal verkeersbewegingen naar en van de golfbaan, ongeveer 3% van het totale verkeer op de belangrijkste verbindingswegen in het gebied, zal van 400 per dag toenemen tot 500 per dag. De toename is een fractie (minder dan 1%) van het totale verkeer op de ontsluitende wegen.

5.11 Geluidhinder

De toename van het verkeer naar en van de golfbaan zal geen wezenlijke verandering brengen in de geluidbelasting door het wegverkeer in het gebied rond de golfbaan. Dit zal in het MER worden geverifieerd.

5.12 Luchtverontreiniging

Luchtverontreiniging door het verkeer, inclusief het geringe aandeel daarin van het verkeer naar en van de golfbaan, speelt in het plangebied geen rol en dit verandert niet door de uitbreiding van de golfbaan.

Voor zover de landbouw in het gebied luchtverontreiniging veroorzaakt, kan dit afnemen door de uitbreiding van de golfbaan en de daarmee samenhangende beëindiging van de agrarische bedrijfsactiviteiten op Derdebaan 10.

5.13 Geurhinder

Het landbouwbedrijf aan de Derdebaan 10 zal bij de uitbreiding van de golfbaan verdwijnen. De geurhindercontour van het bedrijf aan de Derdebaan 12 blijft aanwezig. De uitbreiding van de golfbaan wordt zo ontworpen dat golfers buiten deze geurhindercontour blijven. Het deel binnen de geurhindercontour wordt als rough aangelegd. Verder ligt het in de bedoeling van de initiatiefnemer om de bebouwing van de boerderij aan de Derdebaan 10 een zodanige functie te geven dat deze niet leidt tot belemmeringen voor de bestaande geurhindercontour vanwege Derdebaan 12. Hierbij

wordt onder meer gedacht aan functies als werktuigloodsen en eventueel een woning voor de greenkeeper. (het college van Groesbeek moet hierover nog een besluit nemen). De geurhindercontour van het bedrijf aan de Derdebaan 14 heeft geen invloed op de golfbaan.

5.14 Veiligheid

De veiligheidssituatie verandert niet door de uitbreiding van de golfbaan. De golfbaan brengt geen veiligheidsrisico's met zich mee.

5.15 Licht

De uitbreiding van de golfbaan leidt niet tot opvallende of hinderlijke lichtbronnen.

5.16 Sociale aspecten

In het plangebied staan de burgerwoning Villa Koekoek en het agrarisch bedrijf aan de Derdebaan 10. Beide worden bewoond. Door het zuidelijke gedeelte van het gebied loopt de Derdebaan en door het noordelijke deel een onverhard wandelpad, beide oost-west georiënteerd. Overigens heeft het gebied geen functies voor sociale activiteiten of relaties.

Het is de bedoeling dat de burgerwoning Villa Koekoek haar functie behoudt. Getracht wordt deze woning in overleg met de bewoners in te passen in de uitbreiding van de golfbaan. Over het vertrek van de bewoners van Derdebaan 10 zijn afspraken gemaakt. Zij zullen verhuizen. Voor het overige heeft de uitbreiding van de golfbaan geen negatieve gevolgen voor de sociale functies in het plangebied.

figuur 5.1 Boerderij Derdebaan 10

5.17 Conclusie

Onderstaande tabel geeft per thema de belangrijkste te verwachten effecten en specifieke aandachtspunten voor het m.e.r.-onderzoek.

Thema	Aspecten	Belangrijkste effecten	Aandachtspunten MER
Landschap	Landschappelijke structuur, Openheid	Versterking structuur	structuur
Bodem	Bodemopbouw, Bodemkwaliteit	afname verzuring en vermessing	gebruik kunstmest en bestrijdingsmiddelen
Water	Oppervlaktewater, Grondwater, Waterkwaliteit	afname verontreiniging door mest van landbouwdieren	
Natuur	Beschermde soorten, Beschermde gebieden, Ecologische relaties	verstoring, aantasting foerageermogelijkheden Das	voorkomen nadelige effecten
Archeologie	Archeologische waarden en verwachtingswaarde	geen	
Cultuurhistorie	Beschermde en overige cultuurhistorische waarden	geen	
Landbouw	Landbouwgrond, Landbouwmogelijkheden	vermindering areaal	
Recreatie	Recreatiegebieden, Recreatieve routes	versterking recreatieve structuur	
Verkeer	Intensiteit, hinder	verwaarloosbare toename	
Geluid	Geluidhinder	waarschijnlijk niet relevant	verifiëren geluidbelastingen
Lucht	Luchtkwaliteit	niet relevant	
Externe veiligheid	Risico's	geen	
Geur	Geurhindercontouren	vervallen agrarisch bedrijf Derdebaan 10	ligging geurhindercontour Derdebaan 12
Licht	Lichtbronnen	geen	
Sociale aspecten	Beleving, Sociale relaties, Gedwongen vertrek	Vertrek bewoners Derdebaan 10	inpassing Villa Koekoek

Referenties

Bureau Schenkeveld (2004). Ecologisch onderzoek Golfbaanuitbreiding Groesbeek.

Gemeente Groesbeek (2000). Bestemmingsplan Buitengebied.

Gemeente Groesbeek (2005). Brief over artikel 19 procedure en m.e.r.-plicht Uitbreiding Golfbaan Het Rijk van Nijmegen.

Gemeente Groesbeek, gemeente Millingen aan de Rijn, gemeente Ubbergen (2004). Regionaal Landschapsonwikkelingsplan.

Ministerie van VROM (2005). Besluit milieu-effectrapportage 1994, gewijzigd 2005.

NGF (2001). Tussenbalans 2001, ontwikkeling van golf in Nederland tussen 1993 en 2001 en een vooruitblik naar 2005 en 2010.

Provincie Gelderland (1996). Streekplan.

Pouderoyen Compagnons (2004a). Golfbaan 'Het Rijk van Nijmegen', Ruimtelijke Onderbouwing ex artikel 19, eerste lid WRO.

Pouderoyen Compagnons (2004b). Golfbaan 'Het Rijk van Nijmegen', M.e.r.-beoordeling.

Pouderoyen Compagnons (2004a). Golfbaan 'Het Rijk van Nijmegen', Landschapvisie noordelijke uitbreiding.

Afkortingen en begrippen

autonome ontwikkeling	1. Ruimtelijk-planologische ontwikkeling van het studiegebied op basis van bestaand en voorgenomen beleid, zonder de voorgenomen activiteit 2. Ontwikkeling van het studiegebied zonder de voorgenomen activiteit
beoordelingskader	geheel van aspecten en criteria, op basis waarvan de effecten van de voorgenomen activiteit op de omgeving worden bepaald
bevoegd gezag	1. de overheidsinstantie die bevoegd is tot het nemen van het besluit op grond waarvoor de m.e.r. verplichting bestaat 2. de overheid die bevoegd is een besluit te nemen over de voorgenomen activiteit van de initiatiefnemer
Commissie voor de milieu-effectrapportage	een landelijke commissie van ca. 180 onafhankelijke milieudeskundigen; zij adviseren het bevoegd gezag over de richtlijnen voor het milieu-effectrapport en over de kwaliteit van de informatie in het rapport. Per m.e.r. wordt een werkgroep samengesteld.
effect	verandering ten opzichte van de huidige situatie en autonome ontwikkeling door / na realisering van de voorgenomen activiteit
huidige situatie	momentele toestand van een gebied of aspect
initiatiefnemer	degene, die de voorgenomen activiteit wil ondernemen
inspraak	mogelijkheid om informatie te verkrijgen en op basis daarvan een mening, wensen of bezwaren kenbaar te maken, bijvoorbeeld over een activiteit waarover (door de overheid) een besluit zal worden genomen
m.e.r.	milieu-effectrapportage, procedure zoals vastgelegd in de Wet milieubeheer
MER	milieueffectrapport, rapport waarin de milieueffecten van meerdere alternatieven van een voorgenomen activiteit onderzocht, vergeleken en beoordeeld worden
m.e.r.-plichtige activiteit	activiteit met, volgens bijlage C van het Besluit m.e.r. van de Wet Milieubeheer en / of de provinciale milieuverordening, naar verwachting dusdanige nadelige milieu-effecten dat een m.e.r. procedure moet worden doorlopen voorafgaand aan realisering
m.e.r.-plicht	de verplichting tot het opstellen van een milieu-effectrapport voor een bepaald besluit over een bepaalde activiteit
milieu	het geheel van en de relaties tussen water, bodem, lucht, mensen, dieren, planten en goederen (Wet milieubeheer)
milieueffecten	gevolgen van een activiteit voor het fysieke milieu, gezien vanuit het belang van de bescherming van mensen, dieren, planten, goederen, water, bodem, lucht en de relaties daartussen,

	alsmede de bescherming van esthetische, natuurwetenschappelijke en cultuurhistorische waarden (Wet milieubeheer)
MMA	meest milieuvriendelijk alternatief, het alternatief met de minst nadellige milieu-effecten
plangebied	gebied, waarop de voorgenomen activiteit rechtstreeks betrekking heeft, en dat wordt opgenomen in het bestemmingsplan
referentiesituatie	huidige situatie en autonome ontwikkeling; toekomstige situatie van een gebied of aspect op basis van ontwikkeling van de huidige situatie onder invloed van bestaand en voorgenomen beleid
startnotitie	aanmelding door de initiatiefnemer van de voorgenomen activiteit bij bevoegd gezag, officieel begin van de m.e.r.-procedure
studiegebied	gebied, waar als gevolg van de voorgenomen activiteit effecten kunnen optreden (omvang kan per aspect variëren)
voorgenomen activiteit	datgene, wat de initiatiefnemer wil realiseren

Bijlage 1 M.e.r.-procedure

B1.1 Procedure in hoofdlijnen

In hoofdlijnen bestaat de m.e.r.-procedure uit de volgende stappen:

- opstellen startnotitie door initiatiefnemer;
- indienen startnotitie bij bevoegd gezag (artikel 7.12, lid 1 Wet Milieubeheer);
- versturen startnotitie naar Commissie voor de milieu-effectrapportage en wettelijke adviseurs door bevoegd gezag (artikel 7.12, lid 3 Wet Milieubeheer);
- publicatie en tervisielegging startnotitie door bevoegd gezag (artikel 7.12, lid 4 Wet Milieubeheer);
- indien het bevoegd gezag zelf initiatiefnemer is, deelt het dit mee aan de Commissie voor de milieu-effectrapportage en wettelijke adviseurs (artikel 7.13, lid 1 Wet Milieubeheer);
- inspraak ten behoeve van de richtlijnen voor het MER; in de inspraakperiode, die 4 weken duurt, kan een informatie- / inspraakavond worden gehouden (artikel 7.14, lid 4 Wet Milieubeheer);
- advisering (o.a. door landelijke Commissie voor de milieu-effectrapportage en wettelijke adviseurs) over de richtlijnen; dit resulteert in een advies van de commissie voor de inhoud van de richtlijnen (artikel 7.14, lid 2 Wet Milieubeheer);
- vaststellen richtlijnen voor het opstellen van het MER; als het ware de inhoudsopgave voor het MER. Deze richtlijnen worden vastgesteld door bevoegd gezag (artikel 7.15, Wet Milieubeheer);
- opstellen MER en van de (voor)ontwerpen van de besluiten die mede op basis van het MER zullen worden genomen (artikel 7.9 en 7.10 Wet Milieubeheer);
- indienen MER en (voor)ontwerpbestemmingsplan bij bevoegd gezag;
- aanvaarden (artikel 7.18 lid 1 Wet Milieubeheer), bekendmaken en ter visie leggen van het MER (artikel 7.20 lid 2 Wet Milieubeheer) en (voor)ontwerpen van de besluiten door het bevoegd gezag;
- inspraak, advies en overleg (artikel 7.23, 7.24, 7.25 Wet Milieubeheer);
- toetsen van het MER door de Commissie voor de milieu-effectrapportage (artikel 7.26 Wet Milieubeheer);
- betrekken van het MER en de resultaten van inspraak en advies bij het nemen van de besluiten (artikel 7.35 en 7.37 Wet Milieubeheer);
- evalueren van de effecten (artikel 7.39 Wet Milieubeheer); en zonodig nemen van aanvullende maatregelen of aangepaste besluiten (artikel 7.42 Wet Milieubeheer).

B1.2 Startnotitie

De startnotitie is de eerste stap in de m.e.r.-procedure. Hiermee meldt de initiatiefnemer de voorgenomen MER-plichtige activiteit schriftelijk aan bij het bevoegd gezag. De startnotitie dient om richting te geven aan het milieueffectrapport (MER). Volgens artikel 2 van de Regeling startnotitie milieu-effectrapportage [VROM, 1993] zijn de volgende onderwerpen in de startnotitie opgenomen:

- a. naam en adres van betrokkene;
- b. een globale beschrijving van hetgeen met de activiteit wordt beoogd;
- c. een globale beschrijving van de aard en de omvang van de voorgenomen activiteit;
- d. een globale beschrijving van de plaats of de plaatsen, waar de voorgenomen activiteit wordt gedacht;
- e. een vermelding van het besluit dan wel de besluiten, bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt;

- f. een overzicht van eerder genomen besluiten van overheidsorganen, die betrekking hebben op de activiteit, bedoeld onder c, en die invloed kunnen hebben op het besluit dan wel de besluiten ter voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en
- g. een globale beschrijving van de te verwachten gevolgen voor het milieu binnen en, voorzover van toepassing, buiten Nederland.

B1.3 Inspraak op de startnotitie

De startnotitie dient om richting te geven aan het milieueffectrapport (MER). Inspraakreacties op de startnotitie en de adviezen van wettelijke adviseurs vormen de basis voor de richtlijnen voor het MER. In de richtlijnen wordt aangegeven 'wat en hoe' in het MER aan de orde moet komen.

Het openbaar maken van deze startnotitie door bevoegd gezag vormt het begin van de m.e.r. procedure. De startnotitie wordt gedurende vier weken ter visie gelegd. Gedurende deze periode kan eenieder reageren op de startnotitie. Wensen en/of suggesties over de richtlijnen kunnen bij het bevoegd gezag worden ingediend. Tijdens de inspraakperiode kan een informatie- en inspraakbijeenkomst worden gehouden. Tijdens deze bijeenkomst kunnen ook mondelinge reacties worden gegeven.

Door het bevoegd gezag wordt de startnotitie gezonden aan de Commissie voor de milieu-effectrapportage met het verzoek om een advies voor richtlijnen op te stellen ten behoeve van de inhoud van het MER. De Commissie voor de milieu-effectrapportage heeft daartoe tot uiterlijk 9 weken na de openbare kennisgeving van de startnotitie de gelegenheid. Bevoegd gezag stuurt de startnotitie tevens naar de wettelijke adviseurs met het verzoek om een advies. De Commissie voor de milieu-effectrapportage betreft in haar advies voor richtlijnen de reacties van de insprekers en adviseurs.

De richtlijnen voor de inhoud van het MER worden uiterlijk 13 weken na de openbare kennisgeving door het bevoegd gezag vastgesteld. Daarbij wordt rekening gehouden met het advies van de Commissie voor de milieu-effectrapportage en met de ingekomen reacties en de adviezen van de wettelijke adviseurs.

B1.4 Het opstellen van het MER

Aan de hand van de richtlijnen wordt het MER opgesteld. Conform artikel 7.10 van het besluit m.e.r. [VROM, 1999] bevat een MER tenminste een beschrijving van:

- probleem en doelstelling;
- de voorgenomen activiteit, alternatieven en varianten;
- genomen en te nemen besluiten;
- de huidige situatie en autonome ontwikkeling van het studiegebied;
- de effecten van de voorgenomen activiteit op het studiegebied;
- leemten in kennis en aanzet tot evaluatieprogramma;
- samenvatting.

In de periode dat het MER wordt gemaakt wordt ook gewerkt aan het opstellen van de (ontwerpen voor de) ruimtelijke besluiten over het plangebied. Het onderzoek van de milieueffecten wordt, samen met de resultaten van eventuele andere onderzoeken en de verdere uitwerking van de plannen gebruikt om keuzes te maken over de inhoud en de vorm van de ruimtelijke besluiten.

Na voltooiing wordt het MER aangeboden aan het bevoegd gezag, dat toetst of het MER aanvaardbaar is. Daarbij gaat het erom of het MER voldoet aan de richtlijnen en of het voldoende informatie bevat ten behoeve van de besluitvorming.

B1.5 Van MER naar besluiten

Na aanvaarding door het bevoegd gezag wordt het MER onderworpen aan inspraak. Deze inspraakronde is gekoppeld aan de eerste tervisielegging van de besluiten die (mede) op basis van het MER zullen worden genomen.

Het MER wordt ter toetsing aangeboden aan de Commissie voor de milieu-effectrapportage. De Commissie voor de milieu-effectrapportage brengt een toetsingsadvies uit over het MER, waarbij rekening wordt gehouden met adviezen van wettelijke adviseurs en met de inspraakreacties. De Commissie voor de milieu-effectrapportage geeft haar advies uiterlijk 5 weken na de dag waarop een openbare zitting wordt gehouden of na het einde van de terinzagelegging als er geen openbare zitting plaatsvindt.

Met een toetsingsadvies van de Commissie voor de milieu-effectrapportage kan het bevoegd gezag de besluiten verder in procedure brengen.

B1.6 Rolverdeling in de m.e.r procedure

Initiatiefnemer

Rol: het opstarten van de voorbereidingen om te komen tot de uitbreiding van de golfbaan Het Rijk van Nijmegen, waaronder het opstellen van de startnotitie en van het MER.

Wie is initiatiefnemer? Groeze Beheer B.V.

Bevoegd gezag

Rol:

- vaststellen van de richtlijnen voor het opstellen van het MER;
- beoordelen van de aanvaardbaarheid van het MER;
- volgen van de procedure ex art. 19 lid 1 WRO om te komen tot het verlenen van een vrijstelling (in een latere fase gevolgd door het doorlopen van een procedure om te komen tot het vaststellen het bestemmingsplan);
- diverse taken bij kennisgeving, terinzagelegging e.d.;
- inwinnen van adviezen bij diverse instanties.

Wie is bevoegd gezag? Het college van burgemeester en wethouders van Groesbeek

Commissie voor de milieu-effectrapportage

Rol:

- uitbrengen van advies aan het bevoegd gezag over de richtlijnen die het bevoegd gezag moet vaststellen (advies-richtlijnen);
- uitbrengen van advies over de juistheid en volledigheid van het MER (het toetsingsadvies).

N.B. Bij het opstellen van deze adviezen moet de commissie rekening houden met de adviezen van de wettelijke adviseurs en de overige ontvangen reacties.

Wat is de Commissie voor de milieu-effectrapportage? Een bij wettelijke regeling ingestelde landelijke commissie. Deze onafhankelijke commissie bestaat uit deskundigen op uiteenlopende terreinen binnen het vakgebied milieu. Voor elke afzonderlijke m.e.r.-procedure wordt een afzonderlijke werkgroep samengesteld. De werkzaamheden van de

landelijke commissie en van de werkgroepen worden ondersteund door het secretariaat van de commissie. Dit secretariaat is gevestigd in Utrecht.

Wettelijke adviseurs

- Rol:**
- uitbrengen van advies aan het bevoegd gezag over de richtlijnen die het bevoegd gezag moet vaststellen;
 - uitbrengen van advies over de kwaliteit en volledigheid van het MER.

Wie zijn de wettelijke adviseurs? Op grond van de wettelijke regeling voor de milieu-effectrapportage (artikel 7.1 lid 2 Wet Milieubeheer) behoren hiertoe:

- de regionale Inspecteur voor de hygiëne van het milieu van het ministerie van VROM;
- de regionale directeur Landbouw, Natuur en Openluchtrecreatie van het ministerie van LNV;
- de adviseurs die krachtens de wettelijke regeling voor het tot stand komen van de vrijstelling ex artikel 19 lid 1 WRO (in een latere fase gevolgd door een bestemmingsplan) als zodanig optreden;

Overigens zal het bestemmingsplan aan een groot aantal andere instanties worden toegestuurd ten behoeve van het voeren van overleg (artikel 10 Besluit Ruimtelijke Ordening).

Insprekers

In de procedure van de milieu-effectrapportage zijn twee momenten voorzien waarop een ieder gebruik kan maken van inspraak:

- naar aanleiding van de uitgebrachte startnotitie. Hierbij gaat het vooral om voorstellen voor de te formuleren alternatieven en voor de te onderzoeken milieuaspecten. Het bevoegd gezag zal uiteindelijk - na advies van de Commissie voor de milieu-effectrapportage - bepalen of de voorstellen in de definitieve richtlijnen worden opgenomen;
- naar aanleiding van het presenteren van het MER.

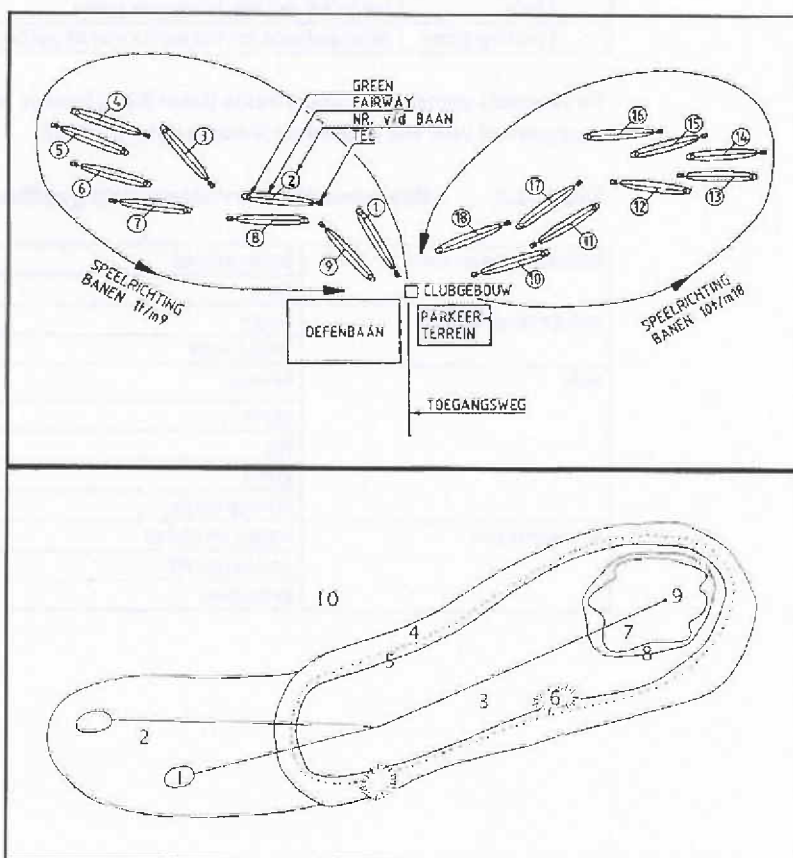
De inspraakmogelijkheden gaan gepaard met het ter visie leggen van de desbetreffende stukken. Het bevoegd gezag doet hiertoe openbare kennisgevingen.

Bijlage 2 Algemene beschrijving golfbaan

Figuur B2.1 geeft een schematisch overzicht van de onderdelen van een golfbaan. Een volwaardige golfbaan bestaat uit 18 holes, een driving range en een kleine oefenbaan van 9 holes (zie tabel B2.1 voor uitleg over de benamingen op een golfbaan). Het deel van het golfterrein wat niet direct benut wordt voor het spel heet het buitengebied. De overgang bevat de carry, de rough en de semi-rough. Daarnaast kent een golfterrein voorzieningen als clubhuis (eventueel met terras, eventueel ook verblijfsaccommodatie-faciliteiten), parkeerterrein en loodsen en werkplaatsen ten behoeve van het onderhoud van het terrein.

Figuur B2.1 geeft een schematische weergave van de onderdelen van een hole: tee, fairway, green, apron en put. Op de fairway kunnen bunkers en vijvers voorkomen.

Variatie in de lengte van de holes maakt een golfbaan afwisselend en aantrekkelijk. Bij een 18 holes golfbaan is een gevarieerde samenstelling: 4 holes par 3, 10 holes par 4 en 4 holes par 5. De aantrekkelijkheid van een baan wordt verder in belangrijke mate bepaald door de landschappelijke inpassing en door hoogteverschillen.

Figuur B2.1 Schematische weergave en terminologie golfbaan

Tabel B2.1 Onderdelen van een golfbaan

Nr.	onderdeel golfbaan	omschrijving
1	tee	afslagplaats, begin van de hole
2	carry	gedeelte rondom de tee
3	fairway	gedeelte van de hole dat tussen tee en green gelegen is
4	rough	gedeelte tussen en rondom de holes bestaande uit minder intensief onderhouden natuurlijke vegetatie
5	semi-rough	overgangsgebied tussen fairway en rough, bestaande uit minder intensief onderhouden halflang gras
6	bunker	gegraven zandkuil als hindernis op een hole
7	green	een zeer intensief onderhouden fijne grasmat waar de put gelegen is, eindpunt van de hole
8	apron	talud vanaf de fairway naar de green
9	put	putje op de green waar de golfbal in gespeeld moet worden
10	buitengebied	het deel van het golfterrein wat niet direct benut wordt voor het spel
	dog-leg	hole die links of rechts ombuigt
	driving range	oefenbaan voor het afslaan
	hole	het totaal van tee, fairway en green
	putting green	oefengedeelte om het putten van de golfbal te oefenen

De volgende percentages oppervlakte (tabel B2.2) kunnen beschouwd worden als maatgevend voor een golfterrein [Boontjes et al., 1993].

Tabel B2.2 Maatgevende oppervlakteverdeling golfbaan

buitengebied en carry	buitengebied	15 %
	carry	10%
overgangsgebied	rough	24%
	semi-rough	10%
hole	fairway	25%
	apron	4%
	tee	2%
	green	2%
	driving-range	4%
voorzieningen	wegen en paden	2%
	parkeerplaats	1%
	gebouwen	1%

Het ontwerp van een baan hangt af van de mogelijkheden van het terrein, van de ambities met betrekking tot de kwaliteit van de golfbaan en van de visie op de inpassing van de baan in het bestaande landschap.

Aandachtspunten bij aanleg vanuit de golffunctie zijn:

- Variatie in de lengte van de holes maakt een golfbaan afwisselend en aantrekkelijk. Bij een 18 holes golfbaan is een gevarieerde samenstelling: 4 holes par 3, 10 holes par 4 en 4 holes par 5;
- Afwisseling in windrichtingen, lengte, opzet, reliëf, hindernissen;
- Zodanige situering van de holes dat een logisch verloop in het spel wordt ingebouwd;
- Te grote loopafstanden moeten worden vermeden alsmede lopen tussen opeenvolgende holes tegen de spelrichting in;
- De slaglijnen tussen de holes moeten minimaal 60 m uit elkaar liggen;
- Het clubhuis is begin- en eindpunt; ook de holes 9 en 10 eindigen bij voorkeur, respectievelijk beginnen bij voorkeur in de buurt van het clubhuis, zodat een natuurlijk rustmoment is ingebouwd.

De golfsport stelt hoge eisen aan de kwaliteit van en de verzorging van de grasmat van het eigenlijke speelveld, met name van de tees en de greens. Ten aanzien van de waterhuishouding betekent dit voor de tees en greens dat de grondwaterstand niet boven de 50-70 cm beneden maaiveld mag komen. In het bodemprofiel is een laag gehalte aan leem of klei vereist ten behoeve van de gewenste stroefheid.

Het beheer omvat doorgaans maatregelen als maaien, afvoer van maaisel, bemesten, beluchten van de bodem, dressen (het aanleggen van een zeer dunne laag scherp zand), onkruidbestrijding en bijzaaien. Intensiteit van beheer varieert per onderdeel van de hole. Buiten de holes moeten de groenvoorzieningen, vijvers en bunkers onderhouden worden. Dit beheer is aanzienlijk minder intensief dan dat van de holes.

De greens en tees en delen van de fairways zullen moeten doorgaans worden beregend en zijn voorzien van een drainagesysteem. Tabel B2.3 en B2.4 geven een overzicht van activiteiten tijdens aanleg en beheer.

Tabel B2.3 Activiteiten tijdens aanleg en beheer

fase	clubhuis	golfbaan
aanleg	- aan- en afvoer van materieel en materiaal - bouwrijp maken - bouw - aanleg parkeerplaatsen - aanleg wegen	- grondverzet: uitgraven, ophogen, egaliseren - aan- en afvoer van grond en andere grondstoffen - aanleg drainage en beregening - aanleg greens en tees - aanleg bunkers, waterelementen, roughs
gebruik	- onderhoud - aan- en afvoer	- maaien - bemesten - beluchten - dressen - verkeer van en naar de baan - afvoer of verwerken reststoffen

Tabel B2.4 Beheersmaatregelen.

beheerseenheid	beheersmaatregelen	intensiteit
green, apron tee	- maaïen en afvoer maaisel - beluchten - dressen - bemesten - gebruik bestrijdingsmiddelen - gebruik gewasbeschermingsmiddelen - vrijhouden van blad	- green 4 tot 8 mm graslengte, tee 12 mm graslengte. - intensief maaïen, afhankelijk van seizoen, spel en weer - min. 2x (tee) tot 4x (green) per jaar - min. 2x (tee) tot 4x (green) per jaar - afhankelijk van grasconditie - niet - zo min mogelijk, handmatig - altijd
fairway, driving range	- maaïen - afvoer maaisel - beluchten - dressen - bemesten - gebruik bestrijdingsmiddelen, - gebruik gewasbeschermingsmiddelen - vrijhouden van blad	- afhankelijk van seizoen, 1 tot 2 cm graslengte - niet - 1x per 2 jaar - na het beluchten - afhankelijk van grasconditie - niet - selectief - alleen bij veel bladval
bunker	- harken	- minimaal iedere dag
semi-rough	- maaïen - afvoer maaisel - dressen - bemesten - gebruik bestrijdingsmiddelen, - gebruik gewas beschermingsmiddelen - vrijhouden van blad	- 1x per twee weken, graslengte 4-8 cm - niet - niet - afhankelijk van grasconditie - niet - niet - alleen bij veel bladval
rough	- maaïen - verwijderen opstap - verwijderen teveel aan gras	- afhankelijk van nagestreefd vegetatietype
bosschages	- dunning	- afhankelijk van nagestreefd bostype
vijvers	- opschonen bodem en oevers - aanvullen van water	- afhankelijk van nagestreefd vegetatietype
drainage en beregening	- doorspoelen	
hekwerk	- herstel	

profil

Een begrip in Nederland

Met ongeveer 1800 werknemers en ruim tienduizend opdrachten per jaar is Oranjewoud één van de grootste advies- en ingenieursbureaus in Nederland. We zijn ruim een halve eeuw actief op het brede terrein van infrastructuur, bouw, stedelijke inrichting, natuurontwikkeling, milieu, vastgoedzaken en vrijetijdsvoorzieningen. Daarbinnen bieden we als één van de weinige partijen de combinatie van idee én verwezenlijking; van ingenieurswerk en daadwerkelijke realisatie binnen één organisatie. Dat staat niet alleen garant voor haalbare plannen, maar ook voor een hoogwaardige uitvoering. Voor onze opdrachtgevers is dat een vertrouwd gevoel.

Sterk in teamwerk

Oranjewoud werkt voor en samen met overheden, bedrijven en instellingen. Van lokale tot landelijke overheid, van handel tot industrie, van midden- en kleinbedrijf tot multinational, van non-profitsector tot particulier; alle opdrachtgevers zijn belangrijk. Daarbij combineren we onze sterke eigen inbreng met respect voor de kennis en kunde van de opdrachtgever. Partnership is dan ook altijd het uitgangspunt.

Raad en daad op maat

Het dienstenpakket van Oranjewoud mag breed worden genoemd. We verzorgen binnen onze werkgebieden het gehele traject van studie, advies, ontwerp, planvoorbereiding en directievoering tot realisatie, beheer en onderhoud. Al naar gelang de wens van de opdrachtgever nemen we hierbij één specifiek gedeelte, een combinatie van meerdere onderdelen of het hele traject op ons.

Creatief en dynamisch

Het brede werkkerrein en de grote verscheidenheid aan activiteiten vindt zijn weerslag in de samenstelling van ons personeelsbestand. We bieden werk aan afgestudeerden op zowel mbo, hbo als academisch niveau. Oranjewoud staat voor werken in een gevarieerde, enthousiaste omgeving met een dynamische uitstraling en volop kansen voor nieuwe uitdagingen, verantwoordelijkheden en doorgroei mogelijkheden. Eigen initiatief, flexibiliteit, creativiteit en teamwerk zijn vanzelfsprekendheden binnen ons bureau.

Altijd binnen handbereik

Oranjewoud is met vijf grote en een aantal kleinere vestigingen altijd binnen handbereik. Onze medewerkers staan hierdoor ook in letterlijke zin dicht bij de opdrachtgevers, waardoor wij in alle regio's slagvaardig te werk kunnen gaan. De landelijke business units zijn op vrijwel al onze regionale vestigingen vertegenwoordigd. Zo combineren we inzicht in landelijke ontwikkelingen met een diepgaande kennis van lokale omstandigheden.

Onze buitenlandse activiteiten zijn ondergebracht in Oranjewoud International B.V., met bureaus in Antwerpen, Dresden en Budapest.

www.oranjewoud.nl

Vestigingen

Hoofdkantoor

Directie, Stafdiensten,

Koningin Wilhelminaweg 11
Postbus 24
8440 AA Heerenveen
Telefoon: (0513) 63 45 67
Telefax: (0513) 63 33 53

Heerenveen

Groningen, Friesland, Drenthe,
secretariaat Business unit Bouw & Vastgoed

Tolhuisweg 57
Postbus 24
8440 AA Heerenveen
Telefoon: (0513) 63 45 67
Telefax: (0513) 63 33 53

Deventer

Overijssel, Gelderland,
secretariaat Business unit Stad & Ruimte
Zutphenseweg 31D
Postbus 321
7400 AH Deventer
Telefoon: (0570) 67 94 44
Telefax: (0570) 63 72 27

Almere - Stad

**Noord-Holland, Utrecht, Flevoland,
secretariaat Business unit Object & Informatie**

Wisselweg 1
Postbus 10044
1301 AA Almere-Stad
Telefoon: (036) 530 80 00
Telefax: (036) 533 81 89

Capelle aan den IJssel

Zuid-Holland, Zeeland,
secretariaat Business unit Bodem & Water

Rivium Westlaan 72
2909 LD Capelle aan den IJssel
Postbus 8590
3009 AN Rotterdam
Telefoon: (010) 235 17 45
Telefax: (010) 235 17 47

Oosterhout

Noord-Brabant, Limburg,
secretariaat Business unit Sport & Techniek

Beneluxweg 7
Postbus 40
4900 AA Oosterhout
Telefoon: (0162) 48 70 00
Telefax: (0162) 45 11 41

Locatie Geleen

Mijnweg 3
Postbus 17
6160 AA Geleen
Telefoon: (046) 478 92 22
Telefax: (046) 478 92 00

Tevens locaties in:

Groningen, Assen, Stadskanaal, Schoonebeek, IJss en Goes

